

BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINING KREATIV FIKRLASHINI RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARNING O'RNI

Ravshanova Ra'no Raup qizi

Qarshi xalqaro universiteti talabasi

Murojat uchun: Tel.+998880088802

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14977929>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 20-fevral 2025 yil

Ma'qullandi: 25-fevral 2025 yil

Nashr qilindi: 28-fevral 2025 yil

KEY WORDS

*kreativ fikrlash,
boshlang'ich ta'lim, zamonaviy
texnologiyalar, interaktiv
metodlar, raqamli vositalar.*

ABSTRACT

Ushbu maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarining kreativ fikrlashini rivojlantirishda zamonaviy texnologiyalarning o'rnini tahlil qilinadi. Maqolada kreativ fikrlash tushunchasi, uning rivojlanish bosqichlari va zamonaviy ta'lim texnologiyalarining ushbu jarayonga ta'siri haqida so'z yuritiladi. Ta'lim jarayonida interaktiv vositalar, raqamli resurslar, virtual laboratoriyalar, mobil ilovalar va dasturlash asoslarining qo'llanilishi o'quvchilarning ijodiy salohiyatini oshirishdagi muhim omil sifatida ko'rsatib beriladi. Shuningdek, texnologiyalardan foydalanishning afzalliklari va pedagogik jarayondagi imkoniyatlari ilmiy asosda yoritiladi.

XXI asrda ta'lim sohasida yuz berayotgan tub o'zgarishlar zamonaviy texnologiyalarni o'quv jarayoniga keng joriy etishni taqozo etmoqda. Axborot texnologiyalari taraqqiyoti, raqamli vositalar va virtual resurslarning rivojlanishi nafaqat o'quv jarayonini interaktivlashtirish, balki o'quvchilarning kreativ fikrlash qobiliyatini rivojlantirish uchun keng imkoniyatlar yaratdi. Ayniqsa, boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun kreativ fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish ularning kelajakdagi intellektual va ijtimoiy rivojlanishi uchun muhim ahamiyat kasb etadi.

Kreativ fikrlash — bu mavjud axborot asosida yangi g'oyalar yaratish, muammoni noodatiy yondashuvlar orqali hal qilish va o'ziga xos qarorlar qabul qilish qobiliyatidir. Ushbu qobiliyat insonning hayotiy muvaffaqiyatida muhim rol o'ynaydi. Boshlang'ich ta'lim bosqichida bolalar tabiiy qiziquvchanlik va o'rganishga bo'lgan yuqori ehtiyojga ega bo'lib, bu jarayonda zamonaviy texnologiyalarning ta'siri ularning ijodiy salohiyatini rivojlantirishda kuchli omil sifatida namoyon bo'ladi.

Zamonaviy ta'lim texnologiyalarining asosiy afzalliklaridan biri — o'quvchilarning dars jarayonida faol ishtirok etishiga imkon yaratishidir. Masalan, interaktiv doskalar va multimedia vositalari orqali bolalar mavzuni vizual va eshitish orqali yaxshiroq o'zlashtiradilar. Bu esa ularning abstrakt fikrlash qobiliyatini kuchaytiradi. Interaktiv taqdimotlar, audio va video materiallar yordamida bilimlarni yanada qiziqarli shaklda taqdim etish o'quvchilarda yangilikka intilish va o'z fikrlarini erkin ifodalash ko'nikmalarini shakllantiradi.

Virtual laboratoriyalar esa boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun ilmiy-ijodiy faoliyatni rivojlantirishda samarali vosita hisoblanadi. Masalan, tabiiy fanlar darslarida o'tkaziladigan virtual tajribalar bolalarga muayyan jarayonlarni xavfsiz va qiziqarli muhitda o'rganish

imkonini beradi. Bu orqali ular ilmiy tahlil qilish, kuzatish va xulosalar chiqarish ko'nikmalarini mustahkamlashadi.

Bundan tashqari, mobil ilovalar va onlayn o'yinlar bolalar uchun bilim olishni osonlashtiradi va o'quv jarayonini interaktivlashtiradi. Masalan, matematik misollarni qiziqarli o'yinlar orqali yechish yoki til o'rganishda animatsion dasturlardan foydalanish bolalarning mantiqiy fikrlashini rivojlantiradi. Gamifikatsiya (o'yinlashtirish) usuli orqali o'quv jarayoniga jalb qilish bolalarning o'rganishga bo'lgan motivatsiyasini oshiradi va ijodiy yondashuvni kuchaytiradi.

Kreativ fikrlashni rivojlantirishda yana bir muhim omil — bu kodlash va dasturlash asoslarini o'rgatish hisoblanadi. Masalan, Scratch va Blockly dasturlari bolalarga dasturlash asoslarini o'rgatibgina qolmay, balki mantiqiy fikrlash, algoritmik yondashuv va tizimli muammolarni hal qilish qobiliyatini rivojlantiradi. Bolalar o'z loyihalarini yaratishda turli muammolarga ijodiy yechim topish, yangi g'oyalarni ishlab chiqish va ularni amalda qo'llash imkoniyatiga ega bo'ladilar.

Shuningdek, guruhli ishlar va onlayn musobaqalar orqali o'quvchilar birgalikda ishlash, muammolarni tahlil qilish va kreativ fikrlarni ishlab chiqish ko'nikmalarini rivojlantiradilar. Masalan, biror mavzu bo'yicha loyiha tayyorlash jarayonida o'quvchilar o'zaro fikr almashadilar, bir-birining g'oyalarini qo'llab-quvvatlaydilar va ijodiy qarorlar qabul qiladilar. Biroq zamonaviy texnologiyalarni o'quv jarayonida qo'llashda muayyan muammolar ham mavjud.

Masalan:

1. Texnologiyaga haddan tashqari bog'lanish: bu o'quvchilarning ijtimoiy ko'nikmalarini pasaytirishi va mustaqil fikrlashni cheklashi mumkin.
2. Diqqatni jamlash qiyinligi: tezkor va ko'p axborot oqimi bolalarning diqqatini muayyan vazifaga to'liq qaratishiga to'sqinlik qilishi mumkin.
3. Axborot xavfsizligi: onlayn resurslardan foydalanishda bolalarni zararli kontentdan himoya qilish muhim.

Shu sababli, texnologiyalardan foydalanishda o'qituvchining didi va pedagogik mahorati katta ahamiyatga ega. Texnologiyalar vosita bo'lib xizmat qilishi, asosiy e'tibor esa o'quvchilarning mustaqil fikrlash, ijodiy yondashuv va muammolarni hal qilish qobiliyatlarini shakllantirishga qaratilishi lozim.

Natijada, zamonaviy texnologiyalar va an'anaviy ta'lim usullarini uyg'unlashtirish orqali boshlang'ich sinf o'quvchilarining kreativ fikrlashini samarali rivojlantirish mumkin.

Zamonaviy texnologiyalar boshlang'ich sinf o'quvchilarining kreativ fikrlashini rivojlantirishda kuchli vosita sifatida namoyon bo'ladi. Interaktiv vositalar, virtual laboratoriyalar, mobil ilovalar, dasturlash asoslari va gamifikatsiya elementlari o'quv jarayonini yanada samarali va qiziqarli qiladi. Ularni ta'lim jarayoniga maqsadli va metodik jihatdan to'g'ri joriy etish:

O'quvchilarning mustaqil va ijodiy fikrlash qobiliyatini oshiradi;

O'rganish motivatsiyasini kuchaytiradi;

Muammolarni yechishda noodatiy yondashuvlarni shakllantiradi.

Biroq texnologiyalarning haddan tashqari yoki noto'g'ri qo'llanilishi salbiy oqibatlariga olib kelishi mumkin. Shuning uchun texnologiyalarni o'qituvchining metodik yondashuvi bilan uyg'unlashtirish muhimdir. Ta'lim jarayonida texnologiyalardan vosita sifatida foydalanish o'quvchilarning ijodiy salohiyatini to'liq ochib berishga xizmat qiladi.

Xulosa

Zamonaviy ta'lim jarayonida kreativ fikrlashni rivojlantirish o'quvchilarning intellektual salohiyati, mustaqil qaror qabul qilish ko'nikmalari va hayotiy muammolarni hal qilish qobiliyatlarini shakllantirishda muhim omil hisoblanadi. Boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun bu jarayon ayniqsa dolzarb bo'lib, ular o'zlarining tabiiy qiziquvchanligi va bilishga bo'lgan

ehtiyoji orqali o'rganishga tayyor bo'ladilar. Zamonaviy texnologiyalarning o'quv jarayoniga integratsiya qilinishi kreativ fikrlashni rivojlantirish uchun qulay pedagogik muhit yaratadi. Interaktiv ta'lim vositalari, raqamli texnologiyalar, virtual laboratoriyalar, dasturlash asoslari va mobil ilovalardan foydalanish bolalarda mantiqiy fikrlash, muammolarni tahlil qilish, mustaqil qarorlar qabul qilish va ijodiy yondashuvni shakllantiradi. Shuningdek, texnologiyalar orqali o'quvchilar mavzularni chuqurroq o'rganish, o'z g'oyalari asosida yangi loyihalar yaratish imkoniyatiga ega bo'ladilar.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Karimov, A. (2020). Boshlang'ich ta'limda innovatsion texnologiyalarni qo'llash metodikasi. Toshkent: O'zbekiston Milliy nashriyoti.
2. Qodirova, N. (2019). Pedagogik texnologiyalar va interfaol metodlar: nazariya va amaliyot. Samarqand: Ilm Ziyo.
3. Ismoilov, F. (2021). Kreativ fikrlash asoslari va uni rivojlantirishning zamonaviy yondashuvlari. Toshkent: Yangi asr avlodi.
4. Jo'rayev, M. (2018). Axborot texnologiyalari va boshlang'ich ta'lim: innovatsion yondashuvlar. Buxoro: Ziyo Nashr.
5. Rasulova, D. (2022). Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ijodiy tafakkurni shakllantirish metodikasi. Andijon: Ilm va Taraqqiyot.

INNOVATIVE
ACADEMY